Nové cykly přednášek o vojenské historii začnou v září

28.6.2024 - Pro účast na všech | Vojenský historický ústav Praha

S právě skočeným školním rokem skončily také cykly přednášek ve Vojenském historickém ústavu Praha, které byly věnovány méně známým aspektům 2. světové války a i velmi populární vycházky po místech bojů Pražského povstání.

Vzhledem k tomu, že zájem o přednášky byl velký, rozhodlo se vedení Vojenského historického ústavu Praha připravit další cykly přednášek. Tentokrát to budou: PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA a KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU

rezervaceakce@vhu.cz

PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA – cyklus přednášek

První světová válka byla nejen jedním z největších válečných konfliktů všech dob, ale také významným dějinným zlomem, který změnil tvář Evropy a potažmo světa navždy. A nejde jen o takřka všudypřítomné pomníky jejím obětem, nebo státní hranice, narýsované v jejím důsledku, ale i o mnohem méně viditelné následky této demografické a kulturní katastrofy.

Pro cyklus přednášek První světová válka vybrali historici a kurátoři z VHÚ několik specifických témat, která dokreslují a zvýrazňují obraz první světové války, viděný z našeho dnešního hlediska. Pozornost tak bude věnována nejen snahám jednotlivých států a národů reagovat na překotný vývoj ve vojenství, technice i zdravotnictví ve válce, jejíž podobu na začátku nikdo nečekal, ale také české perspektivě první světové války, nebo umění reflektujícímu válku, či ve válce vzniklému.

KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU

Prezentace zajímavých filmových materiálů ze své sbírky. Diváci se jednou měsíčně budou moci hlouběji seznámit s filmy VHÚ Praha doprovázené přednáškami a komentáři historiků. V prvních deseti projekcích uvidí němé a zvukové dokumenty, které se vztahují k vojenské historii Československa a jeho armádní kinematografii v období let 1917–1948. Některé filmové záznamy budou veřejně představeny vůbec poprvé.

CHRONOLOGICKÝ SEZNAM PŘEDNÁŠEK A JEJICH ANOTACE

- Úterý 10. září 2024 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Takovou válku nikdo nečekal! Střet představ s realitou Velké války
  přednáší: Mgr. Tomáš Jakl, Mgr. Petr Matějček, Mgr.Tomáš Kykal

Evropská společnost první dekády 20. století podlehla iluzi, že si válku ochočila, že pronikla do jejích zákonitostí, pochopila ji a že je schopna nasadit ji bezpečně jako radikální, avšak rychlou a účinnou medicínu na dobové problémy. V přednášce nastíníme, jak si tehdejší vojáci a civilisté představovali

budoucí válečný konflikt a jak dalece se žitá realita odchýlila od oněch sebevědomých vizí. Už zkušenosti prvních tažení svědčily o tom, že se živel vymknul kontrole a stále více a s nevídanou ničivostí pohlcoval zúčastněné aktéry. Po prvotním otřesu následovala adaptace – více či méně úspěšná, o níž v základních obrysech rovněž pohovoříme.

- Čtvrtek 26. září 2024 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Čs. legie a vznik čs. armádní kinematografie
  komentuje: Mgr. Tomáš Jakl

Unikátní filmové materiály čs. legií, které byly po vzniku Československa soustředěny v Archivu legií a následně v Památníku osvobození. Materiály dokumentují čs. legionáře ve Francii a Itálii v roce 1918 a v Rusku v letech 1917–1918. Představeny budou vůbec první filmové záznamy pořízené československými armádními filmaři.

- Úterý 15. října 2024 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Spor(y) o českého vojáka. Historická paměť na vojáky I. světové války a její přeměny v 20. a 21. století
  přednáší: Mgr. Michal Cáp

Zkušenost více než milionu mužů odvedených v českých zemích a nasazených na frontách Velké války byla velmi různorodá. V měnících se režimech následujících sta let však existovala snaha dát jí jednotící příběh a smysl. Zdůrazňování hrdinství legionářů, loajality a nedocenění vojáků sloužících habsburskému domu, anebo revolučnosti bouřících se jednotek na konci války postupně vytvořilo takzvaný "spor o českého vojáka", jak se to "skutečně" stalo. Přednáška nastíní pestrost zážitků českých vojáků na bojištích Velké války (a konfliktů krátce po ní) a to, jak rozmanitě byla tato zkušenost využívána v různých politických systémech v následujícím století. A co a o čem nám existence tohoto sporu říká.

- Čtvrtek 31. října 2024 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Čs. legie v Rusku, život na magistrále a cesta domů
  komentuje: Mgr. Tomáš Jakl

Projekce bude prezentovat filmové materiály natočené čs. legionáři v Rusku v období let 1918 až 1920 během sibiřské anabáze. Zaznamenán je život legionářů, různé slavnosti, filmový místopis a poměrně obsáhle i návrat legionářů do vlasti.

- Úterý 12. listopadu 2024 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Československé legie
  přednáší: Mgr. Tomáš Jakl

V roce 1914 měl za sebou český národ století nebývalého duchovního a hospodářského vzestupu. Disponoval vyspělou kulturou, uměním a školstvím, silným průmyslem i rozvinutým zemědělstvím, tedy všemi atributy moderního národa - kromě vlastního státu. Habsburské soustátí ztrácelo tehdy svou staletou dějinnou roli ochrany malých národů před tlaky z Východu i ze Západu. Jeho politická reprezentace se ocitla ve vleku Německa, vedena představou, že vítězství ve válce jí umožní vyřešit vnitřní národnostní problémy ve prospěch německého etnika. Spojeným úsilím se českým, slovenským a rusínským krajanům v zahraničí, politikům doma i v exilu a statisícům dobrovolníků podařilo vybudovat armádu, která svým úspěšným působením v první světové válce umožnila vznik

samostatného státu.

- Čtvrtek 28. listopadu 2024 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  Unifikace čs. branné moci a první velká (závěrečná) cvičení ve filmu
  komentuje: PhDr. Karel Straka, Ph.D.

Unikátní filmové záznamy prvních velkých (závěrečných) cvičení československé armády po její unifikaci. Hrubé sestřihy z vojenského cvičení na Sedlčansku v roce 1922 a u Poličky v roce 1923 doplní i další záběry čs. armády z let 1920–1921.

- Úterý 10. prosince 2024 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Technologie
  přednáší: Mgr. Michal Cáp, Mgr. Zdeněk Polčák, Jan Skramoušský

Vývoj a využití automatických zbraní na bojištích první světové války. Využití lehkých kulometů a jejich vliv na změnu taktiky útočných operací. Potenciál automatických zbraní malého balistického výkonu jakožto nového typu střelecké zbraně - vznik samopalů.

Důsledky moderní chemické války - rozvoj ochranných prostředků. Vznik moderní chemické války je neodmyslitelně spojen s první světovou válkou. Během ní bylo použito několik desítek různých bojových chemických látek. Způsob jejich použití na bitevním poli i ochrana proti nim prošly během války zajímavým vývojem. Nejmarkantněji je to patrné u ochranných prostředků. Jejich evoluce během 1. světové války byla extrémně rychlá - od kapesníku až po takřka moderní podobu ochranné masky, tak jak ji známe dnes během několika měsíců.

- Čtvrtek 12. prosince 2024 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Třicátá léta ve Vojenských filmových zpravodajích
  komentuje: PhDr. Karel Straka, Ph.D. a Mgr. Michal Cáp

Ve třicátých letech vyráběl Vojenský technický ústav první československé armádní filmové periodikum nazvané Vojenský zpravodaj. Zaznamenány jsou v něm tehdejší události v československé armádě i některé politické aktuality. Představeny budou ukázky z tohoto filmového periodika.

- Úterý 14. ledna 2025 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Češi v c. a k. válečném loďství
  přednáší: PaedDr. Jindřich Marek

Mezi největší “mindráky” českého národa patří absence moře na jeho území. Asi proto Češi rádi tráví svou dovolenou na březích moře. Nejčastěji je jejich cílem Jadran, kde si však málokdo uvědomí, že právě toto moře je zajímavou součástí českých vojenských dějin, protože do listopadu 1918 zde sloužily v řadách rakousko-uherského válečného loďstva tisíce Čechů. Vzhledem k tehdejší vysoké vzdělanostní úrovni českého národa nacházíme naše předky v námořnických uniformách mezi strojníky, dělostřelci, radiotelegrafisty, muzikanty, námořními letci či lékaři. Mnoho Čechů sloužilo nejen na hladinových lodí, ale tvořilo významnou část posádek ponorek. Po pádu monarchie se po návratu do vlasti mnoho mužů v námořnických uniformách bojovalo jako pěchota či osádky obrněných vlaků na Slovensku proti maďarským bolševikům.

- Čtvrtek 30. ledna 2025 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: 1938–1939 zábor a okupace čs. pohraničí v německých filmových materiálech
  komentuje: PhDr. Karel Straka, Ph.D.

Součástí sbírky VHÚ jsou také zahraniční filmové materiály. Rozsahem sice skromná, ale zajímavá je skupina německých filmových dokumentů zachycujících zábor a okupaci některých míst Československa v říjnu 1938 a březnu 1939.

- Úterý 11. února 2025 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Za císaře i republiku. Čeští aviatici na frontách Světové války
  přednáší: PhDr. Jiří Rajlich, Ph.D.

První světová válka představovala významný mezník v dějinách válečnictví. Vedle mnoha dalších se v ní poprvé ve větším měřítku uplatnila také nová zbraň – letectvo. Aviatici z českých zemí – ať už Češi, nebo čeští Němci - tvořili přibližně třetinu toho rakousko-uherského. Významně se podíleli na jeho rozvoji a bojovém nasazení v Rusku, Srbsku, Černé Hoře, Albánii, Rumunsku, Itálii a v neposlední řadě nad vlnami Jadranu. Současně s tím zaujímali velitelská místa na všech úrovních velení a řízení na frontách i v zázemí. Zcela logicky – zejména s ohledem na svůj počet – stáli také u počátků budování meziválečného čs. letectva a domácího leteckého průmyslu.

Několik desítek českých letců, zpravidla také bývalých příslušníků rakousko-uherského letectva ovšem působilo také v rámci čs. legií.

- Čtvrtek 27. února 2025 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Československé vojsko ve Velké Británii 1940–1944 ve filmu
  komentují: PhDr. Jiří Rajlich, Ph.D. a PhDr. Jiří Plachý. Ph.D.

Bude promítnuta část málo známých československých filmových dokumentů natočených v letech 1940–1944 ve Velké Británii. Výcvik československých pozemních jednotek, všední život vojáků a různé slavnostní události. Pozornost bude věnována také československým letcům v RAF.

- Úterý 11. března 2025 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Umění vysoké a zákopové
  přednáší: Mgr Ilona Krbcová, Mgr. Petr Bjaček

Drobné užitkové nebo dekorativní předměty si vyráběli a dodnes vyrábí vojáci snad ve všech déletrvajících konfliktech. Nikdy předtím ani potom však tento fenomén nedosáhl takového rozměru, jako během 1. světové války, kdy se do výroby těchto předmětů zapojilo kromě kombatantů i množství válečných zajatců a civilistů. Zatímco předměty se mnohdy dochovaly dodnes, rozmanité sociální pozadí, které stálo za jejich vznikem, zůstávalo očím poválečných generací dlouho skryto.

Mezi českými vojáky, kteří se za první světové války účastnili bojů ve frontových zákopech, bylo mnoho profesionálních umělců. Jejich úspěšná kariéra tak byla na několik let násilně přerušena. I přes nevyhovující podmínky se však nevzdali a svoji tvorbu přizpůsobili válečným účelům. Tak například František Kupka začal po zranění a následném návratu z fronty v roce 1915 ilustrovat časopis České kolonie v Paříži. Na východní frontě založil malíř František Parolek ve stejném roce Uměleckou skupinu České družiny.

- Čtvrtek 27. března 2025 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Československé vojsko v SSSR 1942–1944
  komentují: Mgr. Tomáš Jakl a PaedDr. Jindřich Marek

Výcvik 1. československého samostatného polního praporu v Buzuluku v letech 1942 a 1943 je zaznamenán ve dvou sovětských krátkých zvukových filmech. Filmy „U československé vojenské jednotky v SSSR“ a „Československá vojenská jednotka v SSSR před odjezdem na frontu“ budou na projekci doplněny ještě o další němé filmové materiály z let 1943 a 1944.

- Úterý 15. dubna 2025 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Zdravotnictví
  přednáší: Mgr. Petr Matějček

Přiblížení základních poznatků o vojenském zdravotnictví za první světové války a na výzvy, kterým v průběhu válečných let muselo čelit. S ohledem na české prostředí bude pozornost věnována především vojenské zdravotní službě rakousko-uherské armády a vojska čs. legií. Dotkne se též vývoje dobové medicíny, pro níž válka paradoxně představovala v určitých odvětvích velký pokrok.

- Čtvrtek 24. dubna 2025 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Československá samostatná obrněná brigáda u Dunkerque a její cesta domů
  komentují: PhDr. Jiří Plachý. Ph.D. a PaedDr. Jindřich Marek

Známé i neznámé černobílé i barevné filmové dokumenty zachycující vylodění Československé samostatné obrněné brigády ve Francii a její bojové nasazení u Dunkerque. Zaznamenána je rovněž její cesta domů, která byla završena slavnostní přehlídkou v Praze 30. května 1945.

- Úterý 13. května 2025 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:
  PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
  název přednášky: Hrdinové i oběti – kultura připomínání padlých z první světové válkypřednáší: Mgr.Tomáš Kykal, Adam Hájek/ Vlastimil Křišťan (Odbor pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR)

Přiblížení základních poznatků o vojenském zdravotnictví za první světové války a na výzvy, kterým v průběhu válečných let muselo čelit. S ohledem na české prostředí bude pozornost věnována především vojenské zdravotní službě rakousko-uherské armády a vojska čs. legií. Dotkne se též vývoje dobové medicíny, pro níž válka paradoxně představovala v určitých odvětvích velký pokrok.

- Čtvrtek 29. května 2025 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Květnové povstání v Čechách a na Moravě a osvobození
  komentují: Mgr. Tomáš Jakl a PhDr. Jiří Plachý. Ph.D.

Květnové povstání v Čechách a na Moravě zaznamenané na filmových záběrech převážně amatérských kameramanů. Ukázky se zaměří na boje, osvobození a události květnových dnů, které po osvobození následovaly. Pozornost bude věnována hlavně místům mimo Prahu (např. Přerov).

- Úterý 10. června 2025 v 18 hod., kinosál Armádního muzea Žižkov:

PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA - *cyklus přednášek*
název přednášky: Hrdinové i oběti – kultura připomínání padlých z první světové válkypřednáší: Mgr. Michal Cáp a PhDr. Karel Straka, Ph.D.

První světová válka skočila v listopadu 1918, to ovšem neznamenalo, že bezprostředně nastal plnohodnotný mír. Československo muselo v tomto kritickém období několikrát hájit a prosazovat silou svoje zájmy na vlastním teritoriu i vůči sousedním zemím. Tato přednáška nastíní smysl a způsoby zakotvení republiky ve vznikající antirevizionistické koalici států v čele s Francií. Také přehledně pojedná o vojenském zabezpečení nárokovaných hranic, o konfliktu na Těšínsku, o válce s Maďarskou republikou rad a reakci politických elit národů nového státu.

- Čtvrtek 26. června 2025 v 18 hod, kinosál Armádního muzea Žižkov:
  KOMENTOVANÉ FILMOVÉ ARCHIVY ZE SBÍREK VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU
  název přednášky: Československá armáda 1945–1948 v tvorbě Vojenského filmového a fotografického ústavu komentují: Mgr. Jan Šach a Mgr. Michal Cáp

Ve druhé polovině čtyřicátých let se výrobou filmů pro československou armádu zabýval Vojenský filmový a fotografický ústav (VFFÚ). Z této nepříliš rozsáhlé tvorby uvedeme filmy dokumentární, instrukční i filmová periodika. Jedním ze zajímavých dokumentů bude krátkometrážní film „XI. Všesokolský slet –Armádní den“.

https://www.vhu.cz/nove-cykly-prednasek-o-vojenske-historii-zacnou-v-zari